

Grigori Sokolov

Programma

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Sonate nr. 4 in Es, op. 7 (1796)

Allegro molto e con brio

Largo con gran espressione

Allegro

Rondo, poco allegretto e grazioso

Ludwig van Beethoven

Zes bagatelles, op. 126 (1823|24).

1. *Andante con moto cantabile e compiacevole*

2. *Allegro*

3. *Andante cantabile e grazioso*

4. *Presto*

5. *Quasi allegretto*

6. *Presto - Andante amabile e con moto*

PAUZE

Franz Schubert (1797-1828)

Sonate in Bes, D 960 (1828)

Molto moderato

Andante sostenuto

Scherzo. Allegro vivace con delicatezza

Allegro ma non troppo

Programmatoelichting

In Wenen woonde ze zo dichtbij, dat hij er vaak op zijn pantoffels heen kon lopen. Zij, dat was de jonge gravin Babette Keglevic, een van **Ludwig van Beethovens** meest begaafde pianoleerlingen. Maar de sonate die hij speciaal voor haar componeerde, schreef de 25-jarige componist niet in Wenen maar in Bratislava, waar de gravin en hij in de maand november van 1796 verbleven in het paleis van de Keglevices.

Het was niet zomaar een sonate, dit opus 7. Het was, na drie ongenummerde en drie genummerde sonates, de grootste sonate die Beethoven tot op dat moment had geschreven. En zou dat ook nagenoeg blijven; alleen, van veel later, het gigantische *Hammerklavier* is langer. Het was, zegt men, zijn eerste meesterwerk; misschien zag hij dat zelf ook. 'Grande sonate', noemde Beethoven hem – trouwens ook omdat, ongewoon in die tijd, de sonate los werd gepubliceerd en niet als onderdeel van een grotere groep van bijvoorbeeld drie of zes.

Beethoven pakt uit. Met vitaliteit, levenslust en met humor, zoals je dat vooral ziet in zijn vroegste werken, toen hij nog een jongeman was. Hij wil de wereld veroveren. Het eerste deel is het meest expansief, een monument op zichzelf, en een van Beethovens meest virtuoze. Tegen het eind smeedt hij een tegendraads, syncopisch ritme dat de soepele 6/8 maatsoort op z'n kop zet en zich van maatstrepen niemendal aantrekt. Na het rappe, van actie vervulde openingsdeel, komt het Largo juist met een dramatisch gebruik van stiltes. Het derde deel is niet het gebruikelijke menuet; het trio, in de uitzonderlijke toonsoort es klein (zes mollen!) is met zijn doorlopende triolen een perpetuum mobile. Ongewoon de finale: een vriendelijk en zangerig rondo, dat pianissimo eindigt.

Zo 'vroeg' als de *Pianosonate nr. 4, opus 7* is, zo 'laat' zijn de *Bagatellen, opus 126*. Bijna dertig jaar later, Beethovens laatste pianowoorden: hier worden ze gesproken. Korte, geconcentreerde stukken. Opus 126 besluit zo een lange weg, een bergketen van muziek, met o.a. de 35 pianosonates – alleen te vergelijken met Bachs *Das wohltemperierte Klavier*. Kortom, de laatste noten van het laatste stuk uit opus 126 betekenen wel wat. Deze bagatelle, twee bladzijden maar, is een opvallend besluit. Een heftig Presto, dat doet denken aan het chaotische begin van de finale van de *Negende symfonie*, wordt abrupt tot zwijgen gebracht door een lieflijk Andante. De levensstorm luwt snel, de Elyseïsche velden verschijnen, Beethoven is daar na een moeilijk leven ook wel aan toe. Dit is zijn 'Ruhe sanfte, sanfte Ruh'... Of nog net *niet?* Want met de terugkeer van het snelle presto wordt rats! het gordijn weer dicht gezwiept.

Opvallend ook, dat dit slot-opus een stuk in b klein bevat (nr. 4). Die toonsoort was voor Beethoven de 'Schwarze Tonart'. Hij hield er niet van, had er nooit eerder in gecomponeerd. Het was een toonsoort waarvoor hij bang was.

Wenen, vier jaar later. Het is september 1828. **Franz Schubert** componeert. Dat doet hij vaker, elke dag, vanaf een uur of zes 's morgens al, maar nu gaat het echt als een razende. In één maand ontstaan: het strijkkwintet; het *Schwanengesang* (veertien liederen) en drie grote pianosonates. Een triomf, die sonates. Schubert behaalt een overwinning. Op zichzelf. De sonatevorm en hij waren niet altijd elkaars beste kameraden. Hij wilde sonates schrijven op Beethovens leest: hecht, krachtig, met thema's die inventief worden gevarieerd en doorgewerkt. Maar bijna steeds liep hij vast. Wat was dat toch?

Programmatoelichting

Schuberts talent voor liederen zat hem dwars. Schuberts muziek wil zingen. Ademen, uitademen vooral. De sonatevorm en dat zingen verdroegen elkaar niet best. Nu, ziek, helemaal op het eind van zijn leven – hij zal nog maar zeven weken hebben voor hij op 19 november de, ja, laatste adem uitblaast – zegeviert hij. Ontwerpt een ruime, expansieve sonatevorm, een brede rivierbedding waarin zijn gedachten vrij kunnen stromen. Vergelijk je het uiteindelijke resultaat met de schetsen die Schubert maakte, dan zie je hoe hij nu maten herhaalt, rusten inlast, fermates plaatst en hele passages met alleen begeleidingsfiguren in de linkerhand laat spelen.

De *Sonate in Bes, D 960* was Schuberts laatste instrumentale compositie. Waardig besluit, deze sonate, zijn meest uitgevoerde. Een paar dagen na voltooiing op 26 september speelt hij 'm voor vrienden.

Zelf lijkt hij nu ook het idee te hebben dat het hem is gelukt een sonate te schrijven zoals hij er een schrijven wil: 'Soms geloof ik in stilte dat er iets uit mij kan worden...' Of je er een stervende in wilt horen, staat ieder vrij. Het stuk imponeert door z'n kalmte, z'n lyrische overvloed, z'n berustend, ja vaarwelzeggend karakter. In zoverre is dit het werk van iemand die nog leeft.

Maar er zijn sinistere suizelingen in de linkerhand zodra het eerste thema heeft geklonken, abrupt stopt soms de puls en de hoorn des overvloeds van de finale lijkt vanaf de eerste maat als gedrukt door een demper. Het hart van de sonate is het *Andante espressivo*, een 'langzame contemplatieve dans' (John Reed). Daarin klopt het leven vaak nog maar flauwtjes. Hoewel Schubert na de *Sonate in Bes* nog wat liederen zou componeren en op zijn sterfbed de laatste hand legde aan *Winterreise*, mag dit *Andante* gerust zijn afscheidszang worden genoemd. (*Stephen Westra*)

Grigori Sokolov is een in 1950 in Rusland geboren Russisch-Spaanse pianist. Hij wordt gerekend tot de grootste pianisten van nu. Zijn repertoire reikt van de Barok tot Schönberg. Regelmatig is hij in Europa te gast. Sokolov vestigde alle aandacht op zich toen hij in 1966, pas 16 jaar oud, de Gouden Medaille won van de International Tchaikovsky Piano Competition – de jongste winnaar ooit. Hij maakte opnamen voor Opus 111, Naïve, Melodiya en DGG. Pianisten die hem inspireren zijn: 'In de eerste plaats Emil Gilels. Van opnamen: Rachmaninov, Sofronitsky, Glenn Gould, Solomon en Lipatti. Wat betreft esthetiek, voel ik me het meest verwant met Anton Rubinstein.' Sokolov staat bekend om zijn precisie, vooral van de ornamenten.

Meer concerttips in Muziekgebouw Eindhoven

Vr 2 okt '26	Boris Giltburg Bach, Beethoven, Rachmaninov & Ravel
Zo 29 nov '26	Mitsuko Uchida Mozart, Schubert en meer
Do 11 feb '27	Mikhail Pletnev Grieg, Bach & Schumann

Zullen we Vrienden worden?

Vrienden van Muziekgebouw Eindhoven draagt bij aan het voortbestaan van onze mooie concertzaal en ondersteunt de realisatie van bijzondere projecten. Voor een paar tientjes per jaar ben je al Vriend en natuurlijk krijg je daar ook iets voor terug! Scan de QR-code, lees meer over de voordelen en meld je aan.

